

Г.М. Середюк

Педагогічний пошук класного керівника

- Вивчення особистості учня
- Виховні години
- Класна служба новин
- Диспути
- Години спілкування
- Бесіди
- Робота з батьками
- Родинні свята

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА – БОГДАН

ББК 74.202.4
С32

Рецензенти:
кандидат педагогічних наук, доцент
Онишків З.М.
вчитель-методист
Будна Н.О.

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина даного видання не може бути використана чи відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

Середюк Г.М.
С32 Педагогічний пошук класного керівника. –
Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2003. – 120 с.
ISBN 966-692-074-3

Посібник містить розробки виховних годин, диспутів, бесід з учнями, годин спілкування, сценарії родинних свят, зустрічей, хвилинок політінформування, батьківських зборів тощо.

Адресований вчителям, вихователям, студентам педагогічних навчальних закладів.

ББК 74.202.4

ISBN 966-692-074-3

© Середюк Г.М., 2002
© Навчальна книга – Богдан,
макет, художнє оформлення, 2003

Зміст

I. ВИВЧЕННЯ ОСОБИСТОСТІ УЧНЯ	
1. Карта-характеристика особистості учня.....	7
2. Психологічна карта-профіль учня.....	8
3. План-схема психолого-педагогічної характеристики класу.....	9
II. ВИХОВНІ ГОДИНИ	
1. Україно! Це твої символи.....	10
2. Ти — громадянин України.....	15
3. У молитві схиляємо коліна.....	20
4. Ніхто не забутий, ніщо не забуте!.....	22
5. Природа — це казка, яку треба читати серцем.....	28
6. Шануй батька свого і матір свою, щоб довгими дні твої були на землі.....	32
III. КЛАСНА СЛУЖБА НОВИН	
1. УПА — тепер нічого не забуто, УПА —це віра в отчий край розкутий.....	37
2. «Спом'яни їх, не забудь!» (присвячена 83 річниці бою під Крутами).....	39
3. Чорнобиль — горе України, її незагоєна рана.....	42
IV. ДИСПУТИ	
1. Культура — повага до людей і до себе. Чи вважаєш ти себе культурною людиною?.....	46
2. Щастя. Як ми розуміємо його?.....	49
V. ГОДИНИ СПІЛКУВАННЯ	
1. Розкажи мені про себе.....	53
2. Про що розповів сімейний альбом?.....	56
3. Світ твоїх захоплень.....	58
4. Життя — це мить, зумій його прожити.....	61
VI. БЕСІДИ З УЧНЯМИ	
1. Стою струнко й урочисто, коли звучить гімн моєї держави.....	71
2. «Пласт» — одна з кращих організацій молоді.....	73

VII. ШКОЛА І СІМ'Я – ГРАНІ СПІВРОБІТНИЦТВА

1. Батьківські збори. Правильний вибір професії та її значення для держави і особистості.....75
2. Бесіда за круглим столом. Дитина та її права.....79
3. Семінар. Вплив моральної атмосфери і психологічного клімату батьків на формування особистості дитини.....83
4. Бесіда. Відповідальність батьків за збереження здоров'я дітей. Шкідливість алкоголю і куріння.....85
5. Лекція. Мова дорослих – взірць для наслідування.....87

VIII. РОДИННІ СВЯТА

1. Нічого не треба, нічого не хочу від світу, лишень аби мати на білому світі жила.....89
2. Твори добро, бо ти – Людина.....93

IX. СВЯТА, КОМПОЗИЦІЇ, ЗУСТРІЧІ

1. Андрієві вечорниці у Хмелівці.....99
2. Свято квітів «Квітни, розцвітай, наша Україно».....103
3. Слово, пісне, думо Кобзарєва, ви – окраса й суть мого життя.....106
4. Літературне свято-зустріч, присвячене еміграції українського народу, «На Україну линуть журавлі».....113

I. ВИВЧЕННЯ ОСОБИСТОСТІ УЧНЯ

1. Карта-характеристика особистості учня

I. Сім'я

1. Члени сім'ї: батько, мати, інші члени, котрі проживають разом з учнем (рік народження кожного, освіта, професія, посада)
2. Який характер взаємовідносин батьків та інших членів сім'ї з учнем (турботливість, дружба, рівноправність, відчуженість, повна самостійність, незалежність, безконтрольність)?
3. Житлові умови (окрема кімната, окремий стіл, нема постійного місця для занять і т. д.)
4. Матеріальна забезпеченість сім'ї.

II. Здоров'я

1. Стан здоров'я учня, особливості фізичного розвитку, фізичні вади, захворювання.

III. Тип темпераменту

1. Риси якого типу темпераменту переважають (сангвінічний, флегматичний, холеричний, меланхолічний).

IV. Учень

1. Яке ставлення проявляє до навчальних предметів (захоплене, зацікавлене, байдуже, негативне)?
2. Особливі здібності до предмета (вказати якого).

V. Проявляє потребу в творчій діяльності

- технічній
- літературній
- образотворчій
- музичній
- іншій (якій?)

2. Психологічна карта-профіль учня

Школа _____ клас _____

Прізвище _____ ім'я _____

Дата народження _____

Навчальний рік _____

Вчитель _____

Риси індивідуальності школяра	Рівні та підрівні сформованості				
	1	2	3	4	5
<i>I. Мотиви навчання</i>					
1. Допитливість					
2. Працелюбність					
3. Відповідальність перед колективом					
4. Прагнення до самоствердження, адаптованість до умов шкільного життя, почуття комфорту					
<i>II. Вольові риси характеру</i>					
1. Довільна увага					
2. Настирливість у роботі					
3. Дисциплінованість					
4. Організованість (планування, самоконтроль в роботі)					
<i>III. Пізнавальні здібності</i>					
1. Пам'ять					
2. Мислення					
3. Спостережливість					
4. Мовний розвиток					
<i>IV. Моральні риси характеру</i>					
1. Товариськість, доброта					
2. Чесність					

3. План-схема психолого-педагогічної характеристики класу

I. Загальні дані про учнів: вік, стать, особливості фізичного розвитку і здоров'я.

II. Соціально-психологічні параметри сім'ї та особливості сімейного виховання учнів.

1. Психологія сімей:

- а)* за кількістю дітей у сім'ї;
- б)* за мірою повноти сімей;
- в)* за наявністю старших членів сім'ї, котрі проживають разом (одно-багатопоколінні сім'ї);
- г)* за ступенем гармонійності внутрісімейних стосунків;
- г)* за стилем родинного спілкування (авторитарні, демократичні чи конфліктні сім'ї);
- д)* за характером ставлення до дитини (зацікавлені, турботливі, тривожні, відчужені, безконтрольні тощо).

2. Типові проблеми внутрісімейних стосунків і виховання дітей одного віку.

III. Особливості внутріколективних взаємин учнів і характер педагогічного спілкування.

1. Психологічна структура класного колективу (аналіз ділової і неділової підструктур, проведений на основі соціометричних даних).

2. Диференціація та інтеграція в колективі (характеристика соціометричного статусу учнів, характер взаємодопомоги, наявність ціннісно-орієнтаційної єдності, психологічна сумісність характерів, відповідність оцінок і самооцінок учнів, згуртованість класу, рівень домагань у навчальній та інших видах діяльності).

3. Товаришування і дружба в класі (наявність і характер симпатій, ділове співробітництво, групи за інтересами).

4. Рівень соціальної та моральної зрілості класного колективу (ставлення до навчання, сформованість активної життєвої позиції, відповідальність, почуття обов'язку, громадська активність).

5. Особливості спілкування вчителя з учнями (наявність індивідуального підходу, його психолого-педагогічна доцільність, труднощі, проблеми).

IV. Характеристика творчого потенціалу класу (у навчальній, позанавчальній та виховній сферах).

V. Загальні висновки і психолого-педагогічний прогноз подальшого розвитку колективу.

II. ВИХОВНІ ГОДИНИ

У вихованні немає головного і другорядного, як немає головної пелюстки серед багатьох пелюсток, що творять красу квітки.

У вихованні все головне: і урок, і розвиток різнобічних інтересів дітей поза уроком, і взаємовідносини вихованців у колективі
(В. Сухомлинський).

1. Україно! Це твої символи

Мета. Ознайомити учнів з історією України, її символами, виховувати в них національну свідомість, розуміння своєї причетності до долі України.

Обладнання. Карта України, Акт проголошення незалежності; на плакатах зображення герба України, прапора; на столі – хліб на вишитому рушнику, на партах – рослини-символи України і вислови: «Верба і калина – символи України», «Барвінок – символ кохання і вірності», «Васильок – символ святості і чистоти».

Епіграф. Свою Україну любіть,
За неї Господа моліть... (Т. Шевченко).

План

1. Держави давня назва – Україна!
2. Державні символи України.
3. Народні символи.
4. Молись, дитино, за Україну.

Вступне слово вчителя.

Україна! Наша рідна земля, наша Батьківщина. Вона для всіх, хто її поважає і любить, вона – колиска найкращих у світі пісень, вона – вічна надія на волю і кращу долю.

Мені над усе більш нічого не треба:
Домівка матусі, волошки в житах,
Вишневий світанок, полив'яне небо,
І сиза роса на траві при шляхах.
Таке все тут миле, доступне і гідне –
Високі тополі і тихе село...
Таке сокровенне, насущне і рідне,
Воно в мою душу навкі вросло.
Коралі калини і мамині очі,
І доля – з лелечого наче крила...
Я більшого щастя на світі не хочу,
Щоб лиш Україна міцніла й цвіла

(В. Вихрущ).

Справді, не треба більшого щастя, щоб лиш Україна розвивалася, зміцнювалася, а ми, її громадяни, робили все для того, щоб вона якнайшвидше стала в ряд з передовими країнами світу.

А сьогодні ми з вами заглянемо в її історію, дізнаємося, звідки пішла її назва, ознайомимся з її символами. Адже у нашого народу на землі глибоке тисячолітнє коріння. Українці, як і інші народи, пройшли довгий шлях розвитку, що зафіксувався в усіх сферах життя – культурі, мові, побуті. Україна може пишатися своєю древньою величною історією. А коли ж виникла її назва?

Бесіда з учнями.

Учень 1. Назва «Україна» зустрічається ще в киево-руський час. Першу згадку про Україну зафіксовано в Іпатіївському літописі 1187 року. Вона пов'язана з Переяславським князівством. Оповідаючи про смерть князя Володимира Глібовича – захисника краю від кочовиків-половців, літописець зазначив: «И плакавшися по нем вси переяславци... О нем же Украина много постана...»

Учень 2. Інше джерело в 1189 році називає Україною частину Галицького князівства, розташовану між Південним Бугом і Дністром. Цю назву згадували, описуючи події 1213 року, коли князь Данило Галицький відвоював у поляків ряд населених пунктів. У літописах назва «Україна» вживалася паралельно з термінами «Русь», «Київська Русь», а народ називався «руським», «русинами».

Учениця 1. На старих західноєвропейських картах, які досліджували вчені Аделунг, Бокачов, Лербер, територія нашої Вітчизни завжди охоплювалася назвою «Україна».

Дуже цікаві факти французького інженера Боплана, який протягом 17 років перебував на Україні і в 1650 році видав книгу «Опис України». Назву «Україна» знаходимо і на великих глобусах.

Учениця 2. Назва «Україна» існувала аж до часів Петра I. А пізніше таємним розпорядженням царського уряду в 1863 році було заборонено вживати назву «Україна», наказувалося називати Малоросією, а народ – малоросами. В цей час також вийшов Валувський указ про заборону української мови.

Вчитель. Але Україна пройшла всі випробування, лихоліття, сваволю і вистояла. Бо, як писав відомий французький вчений Й.Г. Коль у 1841 році, «Немає найменшого сумніву, що колись велетенське тіло російської імперії розпадеться і Україна стане вільною державою. Час цей наближається поволі, але неухильно. Українці є нація з власною мовою, культурою, історичною традицією. Україна роздerta поміж сусідами. Але матеріал для Української держави готовий: коли не нині, то завтра з'явиться будівничий, що збудує з тих матеріалів велику незалежну Українську державу». І цей час настав. Сьогодні Україна – незалежна, і як інші країни, вона має свої символи – герб, прапор, гімн. Зараз ми поговоримо саме про них.

Учень. Про утвердження нашої державності й самостійності свідчить те, що ми маємо малий герб України – тризуб. Як державний герб України тризуб на синьому тлі введений законом, прийнятим українською

центральною Радою в Києві у 1918 році. У проекті Конституції, представленому конституційною комісією в жовтні 1928 року, в ст. 9 записано: «Державним гербом Української держави є тризуб золоті барви на синьому тлі. Право вживання тризуба мають виключно державні установи».

Учениця. Поява тризуба на Україні пов'язана з дохристиянським культом Сонця-Вогню. Він графічно передає єдність жіночого і чоловічого начал, що породжує третю силу – синівське начало. Тризуб здебільшого зображають золотим або жовтим на синьому тлі. Жовто-золотий – це колір небесних світил, сонячного проміння, без якого неможливе життя.

Вчитель. У наш час Верховна Рада України затвердила тризуб як малий Державний герб. У статті 20 Конституції України записано: «Державними символами України є Державний Прапор України, Державний Герб і Державний Гімн України».

Учень. Державними барвами Української держави є барви синя і жовта. Чисте небо – символ миру (синій) та пшеничне поле – символ достатку (жовтий). Синьо-жовте сполучення на українському прапорі – одне з найдавніших. Походить воно від герба Галицько-Волинського князівства – золотого лева на синьому полі.

Наш стяг пшеничний у степах під голубим склепінням неба... Він втілює віковічні прагнення нашого народу до миру, праці, краси.

Учениця. Слов'яни обожнювали свої знамена і вірили, що у воєнний час вони святіші від ідолів. Стяги спершу возили разом зі зброєю, перед боєм ставили на узвишші, аби кожен ратник бачив їх. Прапороносцями призначали, як правило, визначних богатирів, які мали за обов'язок постійно тримати прапор над полем бою, пильно охороняти його. Значення прапора під час бою було дуже важливим: якщо він стояв нерухомо – знали: битва проходить успішно, а якщо зникав з поля зору ратників, то це мало означати не що інше, як поразку.

Учень.

Вже скільки закривавлених століть
Тебе, Вкраїно, імені лишали...
То ж встаньмо, браття, в цю гарячу мить:
Внесіте прапор вільної держави!
Степів таврійських і карпатських гір
З'єднався колір синій і жовтавий.
Гей, недругам усім наперекір –
Внесіте прапор вільної держави!
Ганьбив наш прапор зловорожий гнів,
Його полотна в попелі лежали...
Але він знов, як день новий розцвів:
Внесіте прапор вільної держави!
Повірмо в те, що нас вже не збороти,
І долучаймось до добра і слави.
Хай будуть з нами Правда і Господь –
Внесіте прапор вільної Держави!

Та стерлося все те у сумішку одну –
 І нині гірчави́нь на серці безустану...
 Зберіг окремо я лиш пучечку євшану,
 Щоб, нюхавши його, колись мої сини
 Знайшли додому шлях, далекий та ясний

(*Богдан Кравців*).

Вчитель. Знаємо, що на з'їзді письменників Ви познайомилися з Яром Славутичем. Розкажіть нам про цю зустріч.

Де б не був Яр Славутич, у якій би землі не жив, душею і серцем він завжди залишався з рідною Україною. Ця синівська любов звучить в багатьох його поезіях.

Учень. Йдучи у світ, лишаючи вітчизну,
 Беруть на спомин у дорогу грізну
 Пучок євшану чи дрібок землі,
 Щоб на чужині, у добрі чи злі,
 Вони серця потугою снажили.
 Зазнав і я тієї долі-сили,
 Узявши в свій порожній гаманець
 Черленновидий, красний кремінець
 Із підмурівка батьківської хати.
 Який тепер я радий і багатий!
 Зі мною в парі обходивши світ,
 Мене зберіг той камінець-граніт

(*Яр Славутич*).

Учень. А рідну землю, що мене зродила на боротьбу за життєдайні дні,
 Я над усе люблю на чужині (*Яр Славутич*).

Цікавою постаттю серед поетів-емігрантів є Василь Барка, якого Ви також добре знали.

Вчитель. Боляче переніс розлуку з рідним краєм Василь Барка, адже це була не тільки розлука з батьківщиною, а й розлука з коханою дівчиною.

Учень. Уже за мною голубині сестри,
 Кигичучи, мов сон, витають,
 Як море все на віщім перехресті,
 Так все спливає в сиву тайну.
 Чого це незриданні зграї кружать
 Без сонця до мого чола?
 Нас доля – як не стали ще подружжя –
 Вже океаном розвела

(*В. Барка «Океан»*).

Вчитель. Напевне, приємні сьогодні спогади про зустрічі з гумористом Миколою Понеділком? У своїй автобіографії гуморист пише: «Тут, на чужині, лише одна четвертина мого єства перебуває, решта ж мене лежить у моєму селі, десь там, біля моєї хати, з якої, може, вже й слідів за бур'янами не впізнати».

Звичайно, про всіх письменників-емігрантів ми не зможемо сьогодні сказати. Але знаємо добре те, що всі вони понад усе любили рідну землю, свій народ. І де б вони не були – в Канаді чи Бразилії, Англії чи Франції, Австрії чи Німеччині, Польщі чи Австралії – вони завжди з нами.

Поети-журавлі... Ні, це вже журавлі-веселики, що повертаються на рідну землю думками, словом, і їхні полум'яні слова закликають і закликатимуть нас до віри, любові, єдності в ім'я нашої рідної України.

Учениця.

Ви розбрелись, друзяки, по планеті,
Мов журавлів стривожених ключі,
Що курс до гнізд утратили в політі,
Так спрагли йдуть в піщаному заметі,
До вод оази втому несучи.
Де не стою, на кожному роздоллі,
Куди не йдуть крізь бурі сірих днів.
Зустріну все товариша недоли,
А між товпи, в цілком чужому колі,
Дзвінку почую мову краянів...

(Микола Верес «Братам-емігрантам»)

Навчальне видання

Середюк Галина Михайлівна

ПЕДАГОГІЧНИЙ ПОШУК КЛАСНОГО КЕРІВНИКА

Головний редактор *Б.С. Будний*
Редактор *О.О. Мазур*
Художник *В.А. Басалига*
Технічний редактор *І.О. Козуб*
Коректор *Л.Ф. Левчук*

Підписано до друку 05.02.2003. Формат 60×84/16. Папір друкарський.
Гарнітура Таймс. Умовн. друк. арк. 6,98. Умовн. фарбо-відб. 6,98.

Видавництво «Навчальна книга – Богдан»
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців
ДК №370 від 21.03.2001 р.

46008, м.Тернопіль, вул. Танцорова, 14. А/с 529.
тел./факс (0352) 43-00-46; 25-18-09; 25-37-53
E-mail: publishing@budny.te.ua
www.bohdan-books.com